

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра геодезії, картографії та землеустрою

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
Географічний факультет
«14» серпня 2026 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ФАХОВОГО
СПРЯМУВАННЯ**

Модуль 1. Навчальна практика з ґрунтознавства.

**Модуль 2. Навчальна топографічна практика
для студентів**

галузь знань **G Інженерія, виробництво та будівництво**
спеціальність **G18 – Геодезія та землеустрій**
освітній рівень **бакалавр**
освітня програма **геодезія та землеустрій**
вид дисципліни **обов'язкова (ОК 13)**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2026/2027
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5.0
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	диф. залік

Викладачі: **Гончаренко Олександр Степанович**, кандидат технічних наук, доцент кафедри геодезії, картографії та землеустрою

Молочко Микола Анатолійович, асистент кафедри геодезії, картографії та землеустрою

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2026

Розробник: **Гончаренко Олександр Степанович**, кандидат технічних наук, доцент кафедри геодезії, картографії та землеустрою

ЗАТВЕРДЖЕНО

“25” серпня 2026 року

Завідувач кафедри

(підпис)

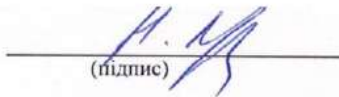
Людмила ДАЦЕНКО

Протокол № 1 від “25” серпня 2026 року

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 5 від “26” серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Наталія КОРОГОДА
(ім'я та прізвище)

“26” серпня 2026 року

ВСТУП

1. Мета практики – в процесі польових досліджень закріпити та поглибити теоретичні знання, здобуті студентами під час аудиторних занять з ґрунтознавства та топографії з основами геодезії, навчитись застосовувати отримані знання при проведенні самостійних досліджень та оволодіти елементарними прийомами проведення польових досліджень.

2. Попередні вимоги до забезпечення проходження практики - успішне опанування дисциплін природничого циклу, зокрема геології, ґрунтознавства, тощо для фахової підготовки та оволодіння сучасними методами дослідження ґрунтів, а також набуття практичного досвіду виконання комплексу польових геодезичних робіт під час розвитку знімальних мереж; опанування методів камеральної математичної обробки результатів польових вимірювань; освоєння методики топографічного (тахеометричного) знімання; складання оригіналу топографічного плану місцевості у масштабах 1:500 – 1:1000. Для якісного засвоєння програми навчальної практики та набуття необхідних умінь студенти повинні володіти базовими знаннями з геодезії, топографії, фізики та математики, а також розуміти принципи, методи й способи виконання геодезичних робіт.

3. Анотація навчальної дисципліни. *Модуль 1. Навчальна практика з ґрунтознавства.* Навчальна практика з ґрунтознавства, згідно ОП «Геодезія та землеустрій» та навчального плану, проводиться після першого курсу теоретичного навчання за дисципліною «Геологія та ґрунтознавство» та є дисципліною щодо закріплення загальних, фахових компетентностей та програмних результатів навчання отриманих здобувачами за результатами теоретичного навчання. Навчальна практика з ґрунтознавства має своїм основним завданням закріплення і застосування на практиці теоретичних знань, отриманих в університеті, на основі ознайомлення студентів із властивостями та особливостями різновидів природних ґрунтових тіл. Тривалість польової навчальної ґрунтознавчої практики студентів 1 курсу складає за планом 1 кредит ECTS - 30 год. *Модуль 2. Навчальна топографічна практика.* Навчальна топографічна практика, перша студентська практика за навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, завершує на 1 курсі вивчення дисципліни «Топографія з основами геодезії» та є логічним продовженням навчального процесу. Навчальна топографічна практика невід’ємна складова частина освітньо професійної підготовки студентів 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Геодезія та землеустрій», галузі знань G «Інженерія, виробництво та будівництво», спеціальності G18 «Геодезія та землеустрій» призначена для закріплення теоретичних знань і спрямована на оволодіння методами створення геодезичної основи велико

масштабного топографічного знімання в умовах, наближених до виробництва. Навчальна практика повинна надати студентам уявлення про організацію, технологічні схеми здійснення геодезичних робіт на місцевості, технологію та методику їх виконання. Практика організовується на території Богуславського навчально-наукового постійно діючого природно-гидроекологічного полігону. Це – базовий структурний підрозділ географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, що проводить навчально-виховну і методичну діяльність з ряду споріднених спеціальностей, спеціалізацій та навчальних дисциплін, за якими університет здійснює ліцензовану підготовку бакалаврів, спеціалістів та магістрів і проводить наукову, науково-дослідну та науково-технічну і господарську діяльність за відповідними напрямками і спрямуваннями базової вищої освіти. Базою практики також може бути географічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Тривалість польової навчальної геодезичної практики студентів 1 курсу складає за планом 4 кредити ECTS - 120 год.

4. Завдання (навчальні цілі) дисципліни: Під час проходження практики студенти мають сформувати навички розв’язування теоретичних та прикладних питань в межах їх професійної діяльності в галузі геодезії та землеустрою на прикладі конкретної території – околиць міста Києва та особливостей ґрунтового покриття досліджених ключових ділянок (поширення різних генетичних типів ґрунтів, їх профільна будова та властивості, особливості природно-господарського використання тощо). В результаті проходження практики студенти повинні: одержати практичні навички з організації польових та камеральних геодезичних робіт; досконало вивчити будову, методику перевірки придатності до роботи та юстування оптичних теодолітів (теодолітів-тахеометрів), нівелірів та оволодіти методикою роботи з ними; вміти проводити рекогносциувальні роботи на місцевості; знайомитися з методами і способами розвитку планово-висотної знімальної основи: з технологією прокладання теодолітних ходів, ходів технічного нівелювання, горизонтального, висотного знімань; вміти виконувати побудову планово-висотної основи для топографічного знімання в масштабах 1:500 – 1:1000; одержати практичні навички роботи з теодолітами типу ЗТ5КП, нівелірами типу НЗ (оптичного нівеліру Sokkia B40), теодолітом-тахеометром; опанувати методи спрощеної математичної обробки результатів геодезичних вимірювань; вміти виконувати наземне топографічне знімання тахеометричним методом в масштабах 1:500 – 1:1000, реалізовувати різні варіанти технічного нівелювання (поздовжньо-поперечне нівелювання, нівелювання площ по квадратах тощо); засвоїти основні принципи та правила графічної побудови топографічного плану на чистій основі та скласти топографічний план в масштабі

1:500 (1:1000) за матеріалами польових топографічних зніманих; вивчити правила охорони праці при виконанні топографо-геодезичних робіт.

Дисципліна забезпечує набуття студентами таких компетентностей: **інтегральна компетентність**: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми геодезії та землеустрою із застосуванням сучасних технологій, теоретичних положень та методів дослідження.

Загальні компетентності: **ЗК01.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. **ЗК02.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. **ЗК03.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. **ЗК04.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. **ЗК08.** Здатність виявляти ініціативу та підприємливість **ЗК10.** Здатність здійснювати безпечну діяльність та прагнути до збереження навколишнього середовища **ЗК13.** Здатність зберігати, примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії; закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: **ФК 1.** Здатність застосовувати фундаментальні знання для аналізу явищ природного і техногенного походження при виконанні професійних завдань у сфері геодезії та землеустрою. **ФК 2.** Здатність застосовувати теорії, принципи, методи фізико-математичних, природничих, соціально-економічних, інженерних наук при виконанні завдань геодезії та землеустрою. **ФК 4.** Здатність обирати та використовувати ефективні методи, технології та обладнання для здійснення професійної діяльності у сфері геодезії та землеустрою. **ФК 6.** Здатність виконувати дистанційні, наземні, польові та камеральні дослідження, інженерні розрахунки з опрацювання результатів досліджень, оформляти результати досліджень, готувати звіти при вирішенні завдань геодезії та землеустрою. **ФК 10.** Здатність здійснювати моніторинг та оцінку земель.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			

1.1	Отримання завдань з навчальної ґрунтознавчої практики. Опрацювання літературних джерел, картографічних матеріалів та даних дистанційних досліджень щодо території дослідження; розробка польових маршрутів та завдань до них. Інструктаж з техніки безпеки та перелік необхідних для польових досліджень матеріалів та обладнання. Знати основні положення створення та оновлення топографічних планів масштабів 1:500 – 1:5000	Самостійне навчання та співбесіда з викладачем та керівником практики	усне опитування, самоконтроль	20%
1.2	Виконання польових ґрунтознавчих досліджень в межах природних ландшафтних урочищ «Голосіївського лісу» Голосіївського національного природного парку; збір матеріалів, заповнення польового щоденника. Знати теоретичні основи геодезії, топографічного картографування, складання та оновлення карт.	Виконання завдання та контроль керівника практики	усне опитування, самоконтроль	20%
1.3	Польові дослідження природних ландшафтних урочищ та ґрунтів в межах східних околиць парку «Феофанія» із відслонення мифлювіогляціальних материнських порід (яри та балки біля парку, прояв деструктивних та ерозійних явищ), зональні ґрунти під трав'янистою рослинністю; збір матеріалів, заповнення польового щоденника. Знати основні методи виконання топографо-геодезичних робіт.	Індивідуальне навчання та контроль керівника практики	усне опитування, самоконтроль	10%
2.1	Камеральне опрацювання матеріалів польових досліджень. Консультації з викладачем. Підготовка звіту. Вміти створювати геодезичну основу для проведення робіт із землепорядкування.	Індивідуальне навчання та контроль керівника практики	Поточний контроль, самоконтроль	20%
2.2	Захист звіту практики.	Індивідуальне навчання та контроль керівника практики	Поточний контроль, самоконтроль	20%
3.1	Демонструвати навички та здатність використовувати відповідне програмне забезпечення для оброблення геодезичної інформації.	Індивідуальне навчання та контроль керівника практики	Поточний контроль, самоконтроль	5%
4.1	Демонструвати здатність вчитися і бути сучасно навченим, демонструвати визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.	Індивідуальне навчання та контроль керівника практики	Поточний контроль, самоконтроль диф. Залік	5%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання:

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	3.1	4.1
Програмні результати навчання (назва)							
ПРН 1. Вільно спілкуватися в усній та письмовій формах державною та іноземною мовами з питань професійної діяльності.		+		+		+	
ПРН 5. Застосовувати концептуальні знання природничих і соціально-економічних наук при виконанні завдань геодезії та землеустрою.	+	+	+	+	+		+

ПРН 9. Збирати, оцінювати, інтерпретувати та використовувати геопросторові дані, метадані щодо об'єктів природного і техногенного походження, застосовувати статистичні методи їхнього аналізу для розв'язання спеціалізованих задач у сфері геодезії та землеустрою.	+	+		+		+	
ПРН 11. Організовувати та виконувати дистанційні, наземні, польові і камеральні роботи в сфері геодезії та землеустрою, оформляти результати робіт, готувати відповідні звіти.	+	+	+		+	+	+

7. Схема формування оцінки: Контроль знань передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки (20%) та оцінювання практичної підготовки (80%).

7.1 Форми оцінювання студентів

Після завершення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Основною формою звітності є *письмовий звіт*, який подається у встановлені строки та оформлюється згідно з вимогами програми практики. *Вимоги до звіту з навчальної практика з ґрунтознавства* має містити:

- опис виконання всіх розділів програми практики та індивідуального завдання;
- матеріали з охорони праці та техніки безпеки;
- висновки щодо результатів практики;
- пропозиції з удосконалення змісту та організації практики;
- список використаної літератури.

Порядок підбиття підсумків

1. Звіт із практики студенти захищають у призначені терміни перед керівником практики.
2. Оцінка за практику заноситься до заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки студента за підписом керівника.
3. Підсумковий бал формується з урахуванням:
 - якості виконання програми та індивідуального завдання;
 - рівня змістовності та правильності оформлення письмового звіту;
 - результатів захисту звіту;
 - дотримання вимог охорони праці та правил техніки безпеки під час практики.

7.2. Організація оцінювання

Модуль 2. Навчальна топографічна практика. Сумарні індивідуальні оцінки за практику складаються в ході повсякденного, поетапного та звітного контролю і носять рейтинговий характер. В період практики проводиться повсякденний контроль виконання студентами практичних завдань. Повсякденний контроль поєднує ступінь участі кожного студента в конкретному процесі на робочому місці та обсяг виконаних за день робіт. За кожний день практики студент може отримати максимально 3 бали:

- 3 бали виставляється тоді, коли студент приймає участь у відповідному етапі, успішно виконав всі заплановані навчальні завдання, провів камеральну обробку матеріалів знімань попередніх днів практики, написав відповідну частину звіту, дотримувався правил техніки безпеки та поведження з геодезичними приладами;

- 2 бали виставляється тоді, коли студент був присутній на відповідному етапі, виконав з деякими помилками або із запізненням всі навчальні завдання, допустив незначні порушення правил техніки безпеки та поведження з геодезичними приладами;

–1 бал- студент отримує за умови присутності на відповідному етапі та за виконанні окремі завдання, або у випадку відсутності на практиці, але самостійному виконанні навчальних завдань у повному обсязі, припускався незначних порушень правил техніки безпеки та поведження з геодезичними приладами;

- 0 балів – студент відсутній на відповідному етапі робіт, зовсім не виконав навчальні завдання, не приймав участі у камеральній обробці матеріалів, самостійно не опрацював пропущену тему, припускався суттєвих порушень правил техніки безпеки та поведження з геодезичними приладами.

Після закінчення бригадою кожного окремого технологічного процесу шляхом опитування проводиться поетапний контроль. Оцінювання знань (0-3 бали за етап) відбувається на підставі наступних критеріїв:

1. Вміння використовувати засвоєні теоретичні знання з курсу «Топографія з основами геодезії» на практиці.

2. Правильність та повнота виконання чергового етапу польових вимірювальних робіт.

3. Швидкість, якість та правильність камеральної обробки результатів вимірювання.

Звітний контроль складається:

із оцінки звіту, його бригадного захисту та індивідуальних відповідей на запитання (по 0-5 балів, максимальна кількість балів звітнього контролю –15).

Критерії оцінювання побригадного звіту: повнота розкриття тематики кожного розділу звіту; цілісність, системність, логічна послідовність звіту, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення звіту; підготовка звітних матеріалів із застосуванням комп'ютерної техніки; ілюстративність роботи: наявність рисунків, робочих схем, відомостей вирівнювань, журналів спостережень тощо; повнота та якість графічного оформлення топографічного плану; оформлення списку, повнота та підтвердження використання літературних джерел (не менше 5).

Оцінка індивідуальних завдань(0-10 балів). Захист виконаного індивідуального завдання проводиться за наступною шкалою:

8-10 – робота виконана згідно до вимог завдання; комплекс польових та камеральних робіт виконаний в повному обсязі; графічні матеріали викреслені на високому рівні; на питання відповідає без помилок.

6-8 – робота виконана згідно до вимог завдання; комплекс польових та камеральних робіт виконаний в повному обсязі, але є дрібні неточності в результатах роботи; графічні матеріали представлені в належному вигляді; на питання відповідає з незначними помилками;

3-6 – робота виконана не в повному обсязі завдання; є помилки в розрахунках та в оформленні звітних графічних матеріалів; на питання відповідає з незначними помилками;

1-3 – робота виконана не в повному обсязі завдання (значне відхилення від обсягів завдання); повна або часткова відсутність звітних графічних матеріалів; на питання відповідає зі значними помилками;

0 – звіт відсутній; Студенти, що за результатами захисту звіту та індивідуального завдання отримали незадовільні оцінки, мають змогу перездачі заліку з практики в двотижневий строк.

Підведення підсумків практики. Підсумки навчальної топографічної практики підводяться після складання студентами заліку керівнику практики. На початку нового навчального року керівники практики звітують на засіданні кафедри та засіданні Вченої ради факультету про результати практики, надають рекомендації щодо наступних практик.

Оцінювання результатів практики здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), введеного в дію наказом № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.3 Шкала відповідності

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

7.4. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність. Виконання всіх навчальних і контрольних завдань здійснюється з дотриманням Хартії академічної доброчесності та чинних положень Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Під час реалізації освітнього компонента дотримуються принципи академічної доброчесності, зокрема принцип нетерпимості (нульової толерантності) до будь-яких проявів її порушення, відповідно до Закону України «Про академічну доброчесність» та внутрішніх актів Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Запозичення, використання даних, ідей, текстів, зображень, цифрових матеріалів та інших результатів мають бути належно атрибутовані. Порушення академічної доброчесності розглядаються відповідно до університетських процедур.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися лише у випадках і межах, визначених завданням та чинним Положенням про використання штучного інтелекту при реалізації освітніх програм у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Здобувач освіти несе відповідальність за достовірність, коректність, оригінальність і академічну доброчесність поданого результату та, якщо це передбачено завданням або політикою Університету, зазначає факт, інструмент і

мету використання ШІ. Використання ШІ під час індивідуальних контрольних заходів дозволяється лише за прямим дозволом викладача. Використання генеративного штучного інтелекту не допускається під час контрольних заходів (проміжний та підсумковий контроль).

Визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти. Результати навчання, здобуті в неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути подані до визнання у встановленому Університетом порядку за умови їх відповідності результатам навчання цієї дисципліни та наявності підтвердних матеріалів.

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Порядок проходження практики	Кількість годин
Модуль 1. Навчальна практика з ґрунтознавства		
1	Підготовчий етап. Вступна лекція. Отримання завдань практики. Опрацювання літературних джерел, картографічних матеріалів та даних дистанційних досліджень щодо території дослідження; розробка польових маршрутів та завдань до них. Інструктаж з техніки безпеки та перелік необхідних для польових досліджень матеріалів та обладнання.	30
2	Польові дослідження (орієнтовні маршрути). Маршрут 1. Природні ландшафтні урочища та генетичні типи ґрунтів в межах «Голосіївського лісу» Голосіївського національного природного парку; відслонення лесових материнських порід та історія розвитку ґрунтів у четвертинному періоді (кар'єр Пирогове). Маршрут 2. Природні ландшафтні урочища та ґрунти в межах східних околиць парку «Феофанія» із відслоненням флювіогляціальних материнських порід (яри та балки біля парку, прояв деструктивних та ерозійних явищ), зональні ґрунти під трав'янистою рослинністю. Маршрут 3. Природні ландшафтні урочища з розчленованим рельєфом в межах численних тимчасових водотоків та струмків (Дідорівський та Китаївський каскади ставків) приурочених до розгалуженої системи ярів та балок Урочища «Голосіївський ліс» та генетичні типи пов'язаних з ними азональних ґрунтів (алювіальні, торф'яні, болотні, лучно-болотні тощо).	
3	Камеральне опрацювання матеріалів польових досліджень. Систематизація зібраних матеріалів, написання та оформлення звіту.	
4	Захист звіту по практиці.	
Модуль 2. Навчальна топографічна практика		
Організаційні та підготовчі роботи		
1.	Інструктаж з правил техніки безпеки при виконанні топографо-геодезичних робіт. Розподіл студентів по бригадам.	2
2.	Отримання приладів та топографо-геодезичного обладнання.	2
3.	Основні перевірки та юстирування теодоліта.	2
4.	Компарування рулетки (мірної стрічки).	2
5.	Основні перевірки та юстирування нівеліра.	2
Прокладання теодолітних ходів		
6.	Рекогностування. Закріплення точок теодолітних ходів. Складання робочої схеми ходів.	3
7.	Вимірювання горизонтальних кутів.	12
8.	Вимірювання довжин сторін теодолітних ходів за допомогою рулетки (світловіддалеміром)	6
9.	Обчислення польових журналів та оформлення схем.	4
10.	Обчислення координат точок окремого теодолітного ходу. Вирівнювання системи теодолітних ходів. Складання каталогу координат точок.	4
Технічне нівелювання		
11.	Нівелювання точок теодолітного ходу.	6
12.	Обчислення польових журналів та оформлення схем.	2

13.	Вирівнювання нівелірного ходу. Обчислення висот точок. Складання каталогу висот точок.	4
Топографічне знімання		
14.	Тахеометричне знімання. Польові роботи.	28
15.	Камеральні роботи. Обчислення журналів та оформлення абрисів тахеометричного знімання.	4
16.	Складання та оформлення топографічного плану.	28
17.	Оформлення звіту з практики.	Впродовж терміну практики
18.	Підготовка та передача приладів та приладдя на зберігання в геокамері.	1
19.	Залік.	2
Всього:		150

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Розвиток рослинності та ґрунтів центральної частини Придніпровської височини протягом широкинського і мартоносського етапів еоплейстоцену – раннього неоплейстоцену / Сіренко О.А., Матвіїшина Ж.М., Дорошкевич С.П. // Збірник наукових праць Інституту геологічних наук НАН України. – 2019. – Т. 12. – С. 61-69. DOI: <https://doi.org/10.30836/igs.2522-9753.2019.185744>
2. Ґрунти України: властивості, генезис, менеджмент родючості. Навчальний посібник / За ред. В.І. Купчика. – К.: Кондор, 2010. – 414 с.
3. Ґрунтознавство з основами геології: Підручник / Назаренко І.І., Польчина С.М., Дмитрук Ю.М., Смага І.С., Нікорич В.А. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. – 504 с.
4. Ґрунтознавство: підручник / [Тихоненко Д.Г., Горін М.О., Лактіонов М.І. та ін.]; за ред. Д.Г. Тихоненка. – К.: Вища освіта, 2005. – 703 с.
5. Кіт М.Г. Морфологія ґрунтів. Основи теорії і практикум: Навчальний посібник. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 232 с.
6. Позняк С.П., Красеха Є.Н. Чинники ґрунтоутворення: Навчальний посібник. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 400 с.
7. Практикум з ґрунтознавства: Навчальний посібник / За ред. Д.Г. Тихоненка. – Х.: Майдан, 2009. – 448 с.
8. Публічна кадастрова карта України. – Режим доступу: <https://map.land.gov.ua/>
9. Топографія з основами геодезії: підручник / за ред. А.П.Божок, А.М. Молочка. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 304 с.
10. Білоус В.В., Боднар С.П., Ткаченко А.Г., Сівков С.В., Яценко О.Ю. Методичний посібник з навчальної топографічної практики для студентів географічного факультету та відділення військової підготовки. Частина 1. – К.: РВЦ «Київський університет», 1997. – 47 с.
11. Інструкція з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500. – К.: Укргеоінформ, 1999. – 156 с.
12. Польова навчальна топографічна практика: навчально-методичний посібник / І.О.Підлісецька, М.А. Молочко; За ред. А.М. Молочка. – Київ: Видавництво «Альфа-ППК», 2020. – 42 с.
13. О.С. Гончаренко. Топографія з основами геодезії. Навчально-методичний посібник до виконання практичних робіт. К.: КНУ ім. Т. Шевченка 2021. – 42 с. <http://geo.univ.kiev.ua/uk/studentam/navchalni-materiali.html>.
14. О.С. Гончаренко, Б.І. Денисюк. Геодезія. Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічної роботи за темою «Теодолітні ходи». – К.: КНУБА. – 2011. – 12 с.
15. Топографо-геодезична та картографічна діяльність: Законодавчі та нормативні акти. В 2-х частинах. -Ч.1. – Вінниця: Антекс, 2000. – 408 с.
16. Топографо-геодезична та картографічна діяльність: Законодавчі та нормативні акти. В 2-х частинах. -Ч.2. – Вінниця: Антекс, 2002. – 656 с.

Додаткова

1. Білоус В.В., Боднар С.П., Курач Т.М., Молочко А.М. та ін. Дистанційне зондування з основами фотограмметрії: навч. посібник. –К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. – 367 с. – 8 [окр.] с. іл.
2. <http://ukrgeo.com.ua/>
3. <http://www.credo-dialogue.com/>
4. <http://vinmap.net/>